

-: RACHEL :-

VERSE VAN TOTIUS,

MET VOORWOORD VAN PRESIDENT STEIJN.

Uitgever: A. H. KOOMANS, Bus 123, POTCHEFSTROOM.
1913.

*Opgedra
aan die vrouwe
van Suid-Afrika.*

L.S.

Dit kan gevra worde, waarom ik van mijn re'el afwijk om hier 'n woord van aanbeveling te skrywe. Want enige gedig van Totius het tog bij ons volk g'n aanbeveling nodig. Die rede is dat die skrywer ons weer die diens het gedaan om die opbrengs van die gedig goedgunstelik vir die Monument af te staan. Die ondervinding het ons geleer, wat dit beteken vir die fonds.

Ik weet ook dat ik deur die juweel aan te beveel, mijn volk 'n diens doen. Want niemand sal "Rachel" kan lees sonder om te voel, dat hij vir 'n tijdjie altans in 'n hoger en reiner atmosfeer het geleef.

"Rachel" is 'n wieg Lied—nie om aan die slaap te sus, maar liever om wakker te skud. Ons word herinner aan die geween van die verlede en ons blik in die toekoms verskerp. Met 'n profetiese oog het die digter gesien, dat die toekoms van ons Land en ons Volk lê in die wieg. Die oplossing van onse meeste grote vraagstukke sal gevonde worde in die wieg. Dit is die wieg, wat traagheid en selfsug vernietig, wat die arbeid en die liefde bevorder, en wat ons Volk veredel en bewaar.

Hulde, driewerf hulde aan die Afrikaanse vrou en moeder, wat haar nie skaam nie en wat nie skrik nie vir die wieg, en wat altijd gereed is haarself en haar kroos voor Volk en Vaderland op te offer.

Moge onse staatsmanne lig geskonke word om sulke maatre'els te neem, waardeur die armste onder ons in staat gestel word om vrou en kinders deur eerlike arbeid goed te onderhou en op te voed.

Groot en swaar was ons verlies in die oorlog, maar die grootste en die swaarste was die dood van die 4,113 onskuldige vroue en 22,257 onskuldige kinders. Die verlies is nie te bereken nie.

Geen wonder dat ons ganse volk ween en dat onse Rachels nie getroos kon word.

Goddank dat die Heilige Skrif self seg: "Bedwing uwe stem van geweën en uwe ogen van tranen, want er is loon voor uwen arbeid."

A handwritten signature in dark ink, reading "M. T. Steyn". The signature is written in a cursive, flowing style with a large, prominent 'S' at the end.

Onze Rust, 22 September 1913.

Maar nou hul strenge mart'laars-aangesigte,
Smart ingetoom, staar in die blinde vert! (Pag. 72)

Daar ruis 'n lied van lang verlee,
en stemme singend kom van ver;
en immer ruis mijn siele mee
met stemmelied uit lang verlee,
uit d'eeuwe her.

Daar ruis 'n lied van lang verlee
wanneer die wind so sag verrijs;
en immer, buigend naar benee,
die bometop sing klaaglik mee
eenselfde wijs.

Daar ruis 'n lied van lang verlee
in d'oseaan s'n maatgesang;
en immer ruis die skulpies mee
met d'eeuwelied van grote see—
diep opgevang.

Og kon ik sing van lang verlee
gelijk die skulpies so getrou,
wat opgegaar, nog kleinlik gee
die weerklank van 'n wereldsee—
bij d'oor gehou.

Og, kon ik sing van lang verlee
gelijk die dentak hoog in top,
wat daar zijn naaldjies klein-verbree,
opdat die wind sijn oue wee
kan klaag daarop !

o, Kom tot mij uit lang verlee
sangstemme kom uit droomgebied,
deurruis mijn siel als awendbee
van westewind, als verre see
s'n golwelied !

En zij reisden van Beth-El; en er was nog ene kleine streek lands om tot Efratha te komen; en Rachel baarde, en zij had het hard in haar baren.

En het geschiedde, als zij het hard had in haar baren, zo zeide de vroedvrouw tot haar: Vrees niet, want deze zoon zult gij ook hebben!

En het geschiedde als hare ziel uitging, (want zij stierf) dat zij zijn naam noemde Ben-oni; maar zijn vader noemde hem Benjamin.

Alzo stierf Rachel; en zij werd begraven aan de weg naar Efratha, hetwelk is Bethlehem.

En Jakob richtte een gedenkteken op boven haar graf: dit is het gedenkteken van Rachels graf tot op deze dag.

Gen. 35 : 16—20.

LANGS HEUWELPAD EN DONKER DAL.

Langs heuwelpad en donker dal
trek immer voort op Hebron aan,
deur skuinse lig van middagval,
aartsvaderlike karavaan.*

Die oue weg is nie meer lang
nie, wat sig wend naar Efratha;
en stap-draf gaan bij maatgesang
die kemels wat die laste dra.

Onvrindelijke wesens met
hul oge, wat kan vlam van nijd;
en tog weer dienaars van die wet,
wat hulle dwing tot diensbaarheid,

in wildernisse, wijdgestrek,
waar hul alleen die las kan draag
met roue voet; en ruwe bek
alleen die veldbos af kan knaag.

* Karavaan—Reisgeselskap.

Die drijwer gaan hul aan die sijd',
dragend 'n lange staf, waarmee,
bij onwil of weerbarstigheid,
hij dreigend sijn vermanings gee.

Stofwolke stijg op van omlaag
bij menigvuldig voetgeswaai
en blijf, van windjies ongejaag,
hul om die donkre lijwe draai,

terwijl die late ligstraal speel
hul deur die lange bene, en slaan
op son-deurglansde stofwolk heel
'n lewendheid van skaduw-baan.

Aan weerskant trek die kuddes, swaar
van allerhande vee; hul wei
in haastigheid, dan hier dan daar,
'n mondvul af en gaan verbij.

Verbij ook langs olijwe, wat
in onverskilligheid staan staar
op al die roering in die pad :
nes oue manne staan hul daar!

Nabij en verder, laag aan laag,
hul koppe kaal gebrand, verdroog
en blind gewaai van stormevlaag—
eeuwige heuwels rijs omhoog.

Reg agter wijk blou-wasig weg
die berge van Jerusalem;
en vore aanskou hul lieflik leg
op tweeling-heuwels — Bethlehem.

Oudvader Jakob sien alree
sijn swerwersdagtaak weer volbrag :
sijn vrou en kinders, knegte en vee
aan veil'ge stadspoort stil vernag !.....

So het ook bo mijn land verrijs
die stofwolk van die wa'ens wat sleep
en vee wat trek. Teen wintergrijs
van lug en veld stijg rooie streep.

Maar dis g'n Jakob met zijn trek,
Wat saggies voer die lam en ooi,
Moeder en kind beskermend dek :
dis die vijandige konvooi,

wat vrouens vang en jaag te voet,
of kampwaarts rij te moege lijf;
skape laat wend in plasse bloed,
halfdood, en d'ander vreeslik drijf.

Naar gindse stad trek hulle vort,
dog waar g'n Bethlehem hul wag :
die bleke tente al sigbaar word,
waar graftal aanwas dag bij dag.

DIE WEG.

o Slingrende weg
 wat wijders sig wend!
Simbool van die lewe
 aan almal bekend.

Jou begin, ongekend,
 is die mijne gelijk;
jou einde als die mijne
 in verborgenheid wijk.

Net daartusse-in
 lê 'n klein stukkie maar,
wat meteens aan ons bei
 die dag kan verklaar.

Daar reis ons te same
 en ik noem jou mijn vrind,
wat 'n gang vir mijn voet
 deur die lewe wou vind;

want dwaal ik weg
in die woestenij
dan moet ik struikel
en angste lij.

Tot ik jou weer sien
en mijn hart sig verblij,
als die pelgrims mij weer
gaan groetend verbij. —

Die dunne stofdamp
om ons luierig draai,
dog digbij weer gaan lê
op die bossies gewaai,

en nooi ook ons beide,
in sijn doen onbewus,
om nie verder te gaan;
sonder hoop, sonder lus!

Maar dan roep jij mij verder
en reis selwers ook vort,
o Aartspelgrim, wat
nooit moeg nie kan word!

STEEDS VERDER TREK DIE KARAVAAAN.

Steeds verder trek die karavaan,
steeds lager sink die daglig heen,
al harder por die drijwers aan
en sneller klink hul lied meteen.

Hoog sit sij op haar kemel, in
die saaltent, stewig aangejord —
die skone vrou van vroege min,
waar Jakob voor het slaaf geword.

Haar drijwer loop al langes maar
om rijdier immer op te wek,
of, als hij onheil mog gewaar,
hom aan die haltertou te trek.

Die saal-gordijntjies, wat die gloed
van middag keer, nou lossies hang
en wieg op pas van kemelsvoet,
op lugtig-lompe skommelgang;

terwyl haar mooie vroue-hoof
sig heen en weer in saal s'n tent
beweeg, als hoge bomeloof,
van sagte wind op maat gewend.

Meteen, als die gordijntjies roer,
en opegaan 'n smalle skreef,
kan Jakob skramps naar binne loer
of Rachel hom g'n handwenk geef

Dáárom sijn oog daar binne dring
haar welvaart is nou ongewis.
En — liefde is mees bekommering
want liefde is heil'ge derenis!...

Maar, kijk, daar skuif hij plots'ling af
van sijn kameel en kommandeer,
met heffing slegs van herderstaf,
haastige halt vir heel sijn le'er!

DIE STAF.

Wie hier op aarde 'n vreemd'ling is
als Jakob, snij 'n veldhout af,
en wandel so die wereld in —
hij met zijn wand'laarstaf.

Waar hom die duisternis o'erval,
strek hij sig so maar op die grond.
Vol vrees vertroos hom dan zijn staf
in somberheid van skaduwstond.

En als hij herder word dan dwaal
zijn voet met dowwe veepad af,
vèr in die grote wildheid weg,
en same dwaal — zijn staf.

Daar kan hij soms geboge sit
als Sorge druk hom al te seer;
maar dan zijn staf rijs moedig en
bowe zijn hoof wip op en neer.

Vermenigvuldig vee en goed
en loop zijn dienstijd eindlik af,
so loon hij trou die oue vrind —
'n scepter word zijn staf!

Verhoog word hij, die simp'le hout,
bo al die knegte, goed en vee.
In herdersvors s'n hand kan hij
met klem bevele gee.

En val die vors 'n liewe vrou
gelijk 'n blom die boesem af,
dan blijf zijn eerste liefde, en troos
hom verder trou zijn staf.

Of word zijn vrinde hom ontrou,
bedrieg hom zelfs zijn eige saad, —
hij klem zijn staf te vaster, wat
hom nooit begeef nie, nooit verlaat

Selfs als die einde naak en hij
gee biddend zijn bevéle af,
so druk hij nóg die opperst' van
zijn bewend-oue herderstaf.

En laat hij eindlik alles los,
van net maar één wil hij nie af —
hul sink te saam in ruste weg,
die herder en zijn staf!

'N SKUDDING GAAN LANGS HELE RIJ.

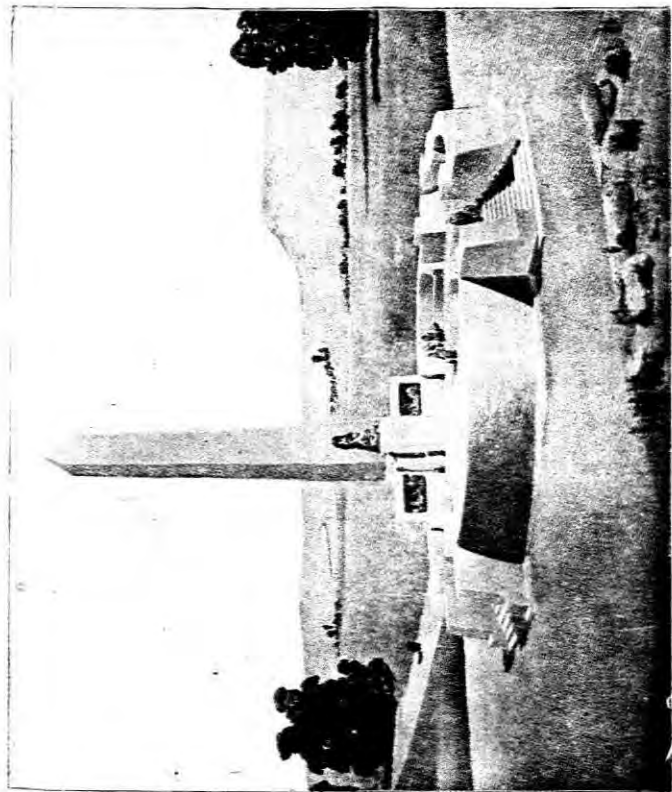
'n Skudding gaan langs hele rij,
nes eerste rukwind, hoog in boom;
van vore kom hul kijkend bij,
van agter dam die mensestroom.

Haar kemel kniel op streng bevel.
Die kleine kop en lange nek —
nes slange-bolijf lijk dit wel —
lê langs die gruispad heengestrek.

Die wonderheid van diersoort,
so stug en sterk, so'n majesteit —
'n knapie lei hom aan 'n koord
en laat hom kniel in minderheid!

Naar skaduwbome strompel sij
deur Jakob ondersteun, terwyl
op pale-spitse word berei
vir haar die tent van swarte seil

op stille plek... Die karavaan
toef ongelegerd daar nog lank
als verder deur die rye gaan
'n droef gerug: Rachel is krank!

Standvastiglik uit koppies-see gedenknaald* rjjs. (Pag. 94.)

Dog, sie! nou druk met zware voet 'n grafgebou die heil'ge plek. (Pag. 69.)

OM SIEK TE WEES.

Om siek te wees
 en dan 'n bed te hê,
 o wat 'n weelde is dit!
doodmoeg te wees en dan
 daarop te kan gaan lê —
 deurswak tot in die laaste lid!

Rillend van koue koors
 en klappertandend al,
 gou-gou nog uit te trek;
met wilde drif
 haastig daar neer te val,
 warm toegedek;

dieper mij in te woel
 en stijwer toe te druk
 mijn koue skouerblad
met dons- en wolkombers —
 wat 'n geluk,
 genieting selfs is dat!

Voel ik iets beter dan
 kijk ik al om mij rond,
 nou daar dan hier,
en bestudeer die lijn
 van die plafond
 en van die muurpapier.

Die goedjies aan die muur,
 so doods voor kort,
 kijk nou met lief gelaat;
in innigheid het hul
 mij lewendig geword,
 hul moet nog net kan praat.

Nou voel ik eers hoedat
 mijn kamer is in klein
 'n wereld vol van lus;
en hoe dit beter is
 ook klein te sijn,
 en dan dáárin te rus.

Om siek te wees
 en dan g'n bed te hê,
 g'n huis of wat —
net veld, al veld, waarop
 jij moet gaan lê
 so langes-aan die pad.

Straks in 'n tent
 skaars vasgebind
 en skaars 'n meubelstuk;
net met 'n aardebed
 en met die wind,
 wat aan die paal staan ruk!

Dus denk ik, Rachel, aan
 jou lot, en sal
 hul jou vol derenis
herdenk —deur grootste smart
 so allerwreeds o'erval —
 solang daar wereld is.

Dus denk ik aan
die Rachels van mijn land,
wat sonder huis of hut —
eers wreed o'erval — werd uit
hul wonings uitgebrand,
op vlaktes uitgeskud!

om daar alleen te krimp
van moederwee;
wel verderaan
harde soldate, maar
g'n Jakobs met hul mee
om troostend bij te staan.

Hul het nie heengegaan
in stille kamer nie,
behaaglik klein,
wat lang herinn'rings nog
behou aan wie
daar sag het weggekwijn.

In wijē, wijē wereld, ons
so vreeslik leeg
het hul gesterf,
maar sie die laagtes het
in minste windbeweeg
die klaagtoon o'ergeërf.

o Veld, mijn veld,
groot huis van hul verdriet,
waarop mijn voet plots stuit
en oog strak voor mij staar,
wanneer die windelied
mij breng hul sterfgeluid!

DIE KARAVAN VERTOEF NOG STEEDS.

Die karavaan vertoef nog steeds
geduldig wagtend op die weg.
So hier en daar 'n dier het reeds
in korte rus sig heengeleg,

totdat oplaas die order kom
van legering, nie vèr vanwaar
Rachel sig wend in doodsangs, om
haar Benjamin met smart te baar.

“En als sij baar het sij dit hard,”
so lui die heilige verhaal. —
En 'k sien benee nagskaduw swart,
daarbo die sterre blinkend straal :

Die nag het bij haar bed gestaan
Geboorte en Dood verbroederd saam;
want als haar siel nèt uit sou gaan,
sug sij : Benoni* is sijn naam !

* Benoni—seun van smart.

Jakob ijl snikkend uit haar tent,
sig bergend diep in nag s'n skoot;
intusse word alom bekend
die treurberig : Rachel is dood !

Ook het die vrouens aangekom,
waar d'ander lang gewees het al...
Die son het als verlepte blom
van winterhemel afgeval.

Die ander het bij hul kom smeek :
„og, gee wat kleertjies en wat brood ?”...
Van stem hoor hul, wat nooit afbreek,
kampstem van siekte eers, dan van
[dood.

Daarmee sig nóg 'n smartroep paar :
“Ben-oni !” van uit sterwenspoort.
Want daar die kranke Rachels baar,
maar nooit 'n Benjamin kom voort.

Teen donker lug als agtergrond
sien hul 'n donkre tentespits.
Die treurgesusters dwaal daar rond...
Bo'n ster geheimskrif flikkerblits.

DIE STERRETJIE.

Goei nawend mijn sterretjie
met jou vrindelijke groet;
jou weer te sien skitter
doen mijn harte so goed!
Ik staan net maar op
van mijn lampe-liggie.
en daar kijk ik verras
in jou kindergesiggie.

Mijn kleintjies lê binne
in hul droompies al :
ik was bang dat die rijp
in hul ogies sou val.
Met wangetjies rond
lê die slapende bloedjies
glimlaggend te droom
van hul spelegoodjies.

En jij speel maar hierbuite
in die winternag!

En kom mij nog tege
met jou olike lag!

Jij weet van g'n nag
g'n koue of vrese —
klein lichtende, laggende,
klein hemelse wese!

Jij speel in die nag
om die aard te verblij;
in mijn donkre berowing
kom jij laggend tot mij.

En is dit mij netnou hierbuite te koud
dan vlug ik geswind weer naar binne;
maar jij blij, ongesien, nog skitter daarbo
aan die hoge, hemelse tinne!

DIE LEWE SOMS 'N VLOEDSTROOM IS.

Die lewe soms 'n vloedstroom is
plots opgedam in diepe voor :
die eerste waters stuit en gis,
die agterstes sweef aan en o'er.

So ondervind dit Jakob, nou
sijn altijd woel'ge lewensloop
skielik en droef word opgehou
voor onheilswal, hoog opgehoop.

Herinneringe aan liewe vrou
sal nou vereers, en immer meer
haar lewensbeeld, wesensgetrou,
in lege boesem weer doen keer —

nou nog verward en sonder lijn
als beeld, waar digtersiel naar grijp.
En lieflik wil gekoesterd zijn
vóór dit tot wesensvolheid rijp.

Hij sal voortaan roudrager wees
sijn hele lewe lang, want ag!
nie elke wonde op aarde genees,
nie elke traan verkeer in lag.

En als hij sterwend, lange tijd
daarna, leun op zijn kiere-knop
dan doem uit die vergetelheid
één lewensbeeld verlaas nog op :

“Als ik van Paddan het gekom,
in Kanaän het rondgeswerf,
en dit 'n klein streek lands was om
Efrath te haal, het sij gesterf —

mijn Rachel, — en daar ginder het
ik bij die weg haar graf gemaak.”
Dus spreek hij, sittend op zijn bed,
als Josef, Rachels seun, genaak.

HERINNERINGE.

Herinneringe naak
die harte heel van vèr,
 hul haal die peinser in
 daar waar sijn voet gaan staan;
o'ersweef met naglans hom
gelijk 'n awendster,
 wat eers begin te lig
 als dag is doodgedaan.

Herinneringe naak
die balling als hij sit
 op verre eiland en
 versink in mijmerij;
dan neem hij van die strand
'n skulpie blinkend wit,
 waarop hij „Liefde”-woora
 in grote letters snij.

Dan sweef verneweld aan
'n lange, witte, rij
 gestaltes, lossies-ijl
 in sluiers toegedraai;
sommige klein en vèr
nog, andere al nabij. —
 Deur die gemoed, groot-oop,
 die wind van weemoed waai!

Wat kom hul dan ons bring,
die wesens swewend swak?...
 Wense van kindsheid en
 droom-ideaal van jeugd;
denking aan lange druk
van lewens-sorgepak;
 gedagte aan kort genot
 van goue beker-vreugd!

Toen hief Jakob zijne voeten op, en ging naar het land der kinderen van het Oosten.

En hij zag toe, en ziet, er was een put in het veld; en ziet, er waren drie kudden schapen nevens die nederliggende, want uit die put drenkten zij de kudden; en er was een grote steen op de mond van die put.

En derwaarts werden al de kudden verzameld, en zij wentelden de steen van de mond des puts, en drenkten de schapen; en legden de steen weder op de mond van die put, op de plaats.

Toen zei Jakob tot hen: Mijne broeders! van waar zijt gij? En zij zeiden: Wij zijn van Haran.

En hij zeide tot hen kent gij Laban, de zoon van Nahor? En zij zeiden: Wij kennen hem.

Voorts zeide hij tot hen: Is het wel met hem? En zij zeiden: Het is wel; en zie, Rachel, zijne dochter, komt met de schapen.

En hij zeide: Ziet, het is nog hoog dag, het is geen tijd, dat het vee verzameld worde; drenkt de schapen, en gaat heen, weidt dezelve.

Toen zeiden zij: Wij kunnen niet, totdat al de kudden samen zullen verzameld zijn, en dat men de steen van de mond des puts afwentele, opdat wij de schapen drenken.

Als hij nog met hen sprak, zo kwam Rachel met

de schapen, die haar vader toebehoorden, want zij was ene herderin.

En het geschiedde, als Jakob Rachel zag, de dochter van Laban, zijner moeders broeder, en de schapen van Laban, zijner moeders broeder, dat Jakob toetrad, en wentelde de steen van de mond des puts, en drenkte de schapen van Laban, zijner moeders broeder.

En Jakob kuste Rachel; en hij hief zijne stem op en weende.

En Jakob gaf Rachel te kennen, dat hij een broeder van haar vader, en dat hij de zoon van Rebekka was. Toen liep zij heen en gaf het aan haar vader te kennen.

Doch Lea had tedere ogen; maar Rachel was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.

En Jakob had Rachel lief; en hij zeide: Ik zal u zeven jaren dienen, om Rachel, uwe kleinste dochter.

Toen zeide Laban: Het is beter dat ik haar aan u geve, dan dat ik haar aan een' ander man geve; blijf bij mij.

Alzo diende Jakob om Rachel zeven jaren; en die waren in zijne ogen als enige dagen, omdat hij haar lief had.

Gen. 29:1—20.

HIJ HET GEGAAN NAAR PADDAN HEEN.

Hij het gegaan naar Padan heen,
al ooswaarts, die woestijne langs,
en voel sig vreselik alleen.

Maar diep ontroerd, vol vlugters-angs

word hij verkwik bij Bethel, waar
hij droom van lange hemel-leer,
waarlangs die heilige engelskaar
geruisloos trippel op en neer.

Hij lig zijn voet weer op en ijl
al verderweg van vadershut,
tot waar drie kuddes stil verwijl
bij toegeslote waterput.

Geslote gans met sware klip,
wat plat en dig die diepte o'erglij,
opdat niks onreins in sou glip
of stuifsand van die woestenij, —

geslote tot die laaste kier
teen vuurslag van 'n kwaaie son,
lê kaal als op mijn hande hier
die altijd koele lawensbron.

Onopgesmuk, onopgemerk,
met g'n uitwendig lokvertoon,
maar innerlik 'n wonderwerk
van laafnisvolte en diepheidskoon.

Sonder 'n klank wat opwaarts dring
roep sij haar vee die weiveld uit;
en sonder woord van koppeling
lei sij die bruigom tot sijn bruid!

DIE OUE PUT.

Ginds op 'n knoppie, wijdgelege,
vèr van die woel'ge werf en wege,
armoedig lê en skaars beskut
in middagslaap die oue put.

G'n vogel laat sijn lied daar klinke,
g'n doringboom sijn skaduw sinke
op leiklip-brokkies, wat lê braai
in middaggloed s'n ligte laai.

Verwaarlosing s'n ongenade
spreek uit die stukke pale en drade,
waarbinne staan 'n slingerwiel :
die toegang tot 'n diepe siel.

tot swijggeheim, wat waterwelle
straks aan die velde sal vertelle,
als sag 'n windjie hul ontwek,
voordat die kuddes bronwaarts trek.

Intusse daal van hemeltinne
deur sombre skemering, daarbinne
'n langgespanne silwerdraad,
wat afglans op haar stil gelaat. —

'n Wijle en 't is al verlede —
'n klipie duikel naar benede...
Waar kom die wekkertjie vandaan?...
Het d'awendkoeltjie dit gedaan?...

'n Wijle en 't is al ontroering,
en al te wrede rus-ontvoering;
want opeslaan die deksel, wat
ontsluit geheel haar koele skat.

Sij hoor nabij en nog van verre
haar skapies dorstig aan kom blerre;
sij open mild haar waterfles
om al wat blèr die dors te les.

Dit put maar en sij gee maar immer,
dit put maar en sij weiger nimmer,
gelijk 'n moeder, so opreg,
gee sij haar laaste druppel weg!

Straks gaan die skapies almal hene
en is die putters weer verdwene,
en niemand denk dan langer om
haar so vervalte heiligdom.

Haar lewe is als die moederlewe :
bij ondank immer blij te gewe;
maar 'k hoor, als hul is heengegaan
dieponder tap... 'n watertraan!

JAKOB DIE SIEN DIE KUDDES EN...

Jakob die sien die kuddes en
loop nader waar die herders sit.
Hij vra of hul vir Laban ken,
Laban van Haran — altemit...

o Ja, hul ken hom al te goed,
hij woon daar ook nie vèr vandaan.
“En daar kom van sijn eige bloed,
daar kom sijn dogter Rachel aan!”

Haar naam! — die het met verre doel
sijn moeder lang nie meer verheel.
En toen het donker voorgevoel
sijn donker voorspel hom gespeel.

(Wat spook daar in 'n mens s'n hart
al wondere geheimnis om,
so duister en so klank-verward
als snags in tempel-heiligdom!)

Daarna het alles weer gewijk —
hij moes alléén die sandveld in;
want worst'laars wat hul doel bereik
moet wanhoop eers, voordat hul win. —

En toen?... Zijn liefde wou so graag
met Rachel net alleen begin.
Dies Jakob: "Broeders, drenk en jaag
jul vee—dis hoog-dag—veldwaarts in!"

Terwijl hij spreek en maak of hij
is danig met hul vee begaan,
kom Rachel met haar veetjies bij
die bornput al maar stapvoets aan,

in bruin-gebrande glorie-tint
van ope veld en sonneskijn,
om nou 'n wijle als herderskind
met ander herders saam te zijn.

Maar Jakob eet die wittebrood
van hoogste lewensvreugd; en drink
die bittere kelk van kwijningsdood,
vir ware minnaars ingeskink.

HOE DIE LIEFDE KOM.

Wie tree mijn binnekamer in —
'n diensmaag of 'n koningin?...

Ik sien 'n owerwinningskroon,
mijn Ik die sidder op sijn troon

van onbedwonge heerskappij,
van selfsug, self-liefhebberij.

En dis g'n strijd, dis triomfeer;
en ik, ik láát mij owerheer.

Maar dreigstem roep, als swaard gewet :
"g'n overgaaf, net sterwe red!"

Toen het 'k mijn doodsgeskreeuw gehoord
Nee, maar mijn kreet van weergeboort'.

Want uit mijn graf 'n spruite kom ,
en uit mijn asse ontluik die blom,

die violet, wat geur verspreid
in stille selfverdokenheid...

Tree so mijn binnekamer in
al-sterke Liefdeskoningin?...

Wie tree mijn binnekamer in?...
'n Diensmaag of 'n koningin?...

Daar nader voel-voel naar mij toe
'n wese, ik weet nie wie en hoe.

Soos wanneer winter al wil wijk,
en lente al uit die bot wil kijk,

so sagte ontroering, en daarbij
so soete ontwaking is dit mij.

Dis of tot sieke saggies naak
verpleegster in die morrewaak.

Hij hoor haar nie, hij sien haar nie;
hij voel iets maar nie wat of wie,

totdat haar hand hom onderglij,
en d'ander breng wat laafnis bij,

en fluisterend haar stemme smeek :
"Drink wat, die siekte het gebreek."

Dan gaan twee oge kwijnend oop,
waaragter glans 'n siel vol hoop.

Tree so mijn binnekamer in
dienensgedwee, die soete min?...

DIE KLIP BOWE OP DIE PUT IS SWAAR.

Die klip bowe op die put is swaar —
skuifdeur van veil'ge brandkas, wat
in dorre landstreek trou bewaar
die silwermunt van bronnenat.

Die klip bowe op is dik en swaar.
Die herders wag geduldiglik
totdat die ander ook vergaar
om hom dán van zijn plaas te skik.

Dan put en drink hul met hul vee;
maar Rachel met haar skapies mag
ook drink met al die ander mee,
net om haar soete praat en lag.

Jakob kom nader en het toen, —
bowenatuurlik aangeord, —
bijna 'n wonderwerk gedoen,
want liefde o'er hom vaardig word.

Hij buig zijn sterke lede krom —
die stenedeur onmidlik wijk. —
Hij drenk haar vee. — Sij staan verstom
en doodverwonderd toe te kijk.

Terwijl sij so haar siele stel,
geslote knop voor d'oggendlig,
ontplooï sig stil die kleurespel
van rose, als skutblad langzaam swig.

Jakob loop nader en hij kus
die oosters-skone blommeskat,
en — sij's haar van niks vreemds bewus. —
Die herders seg malkander wat!

Die sterke en grote man, hij ween
trane van vreugde en treurigheid:
doudruppels sier die blomme alleen
bij morrestond en awendtijd.

Daarna begin hij haar vertel
wie dat hij is en waarvandaan;
maar wie die diepre waterwel
sijn teuge drink, dink daar nie aan.

Die jonge harte ken die smaak
van self en vraag g'n waarborg van
wat hulle so gelukkig maak
en sonder nooit meer lewe kan.

LIEFDE.

Sinds paradijs het uit kom breke,
toen vlak, nou diep, 'n wonderbeke,
en ag! die druppels is so soet!
Adam sijn beker buig daarbinne
en skep, wanneer hij sijn manninne,
sijn bruid, met sangstem gaan ontmoet.

Sedert kruip donker, diepverhole
die druppels. Wyl hul word gestole,
bronwater nooit omhoog meer rijs.
Onder die sluitsteen weggesonke,
heilige lippe 't hul gedronke
alleen met moeite, putsgewijs.

Bowe op die grond lê witte hale
van voetpaaie, uit die wije en vale
karrooveld — regtaan op die bron.
Dit lijk wel naar die skemberbane
van middaghoogte al ingegane,
dog nou omwolkte en koele son!

Ja, liefde alleen o'er wereldwije
dorheid haar glanse wil verspreie,
al gaan haar aangesigte skuil.
Maar wie haar seek met stille skrede
die vind haar aangesig benede
versilwerd in die diepe kuil.

'k Begeef mij dan daar alle dage
en laat mijn kruik met sorge omlage,
tot koeling van verhitte bors.
Want wie van daardie bron wil drinke
moet altijd weer zijn koord laat sinke —
wie lief het krij altijd weer dors!

Totdat zijn kruik ontglij zijn hande,
hij liefdelus nie meer voel brande
en nie meer kom die bultjie o'er; —
dan wend sig net so bronwaarts hene,
brandend van dors, 'n ander éne:
Die liefdespel begin van voor!

Ag, ag, die eindlose herhaling,
immer-hernuwde kruikedaling,
 en dagelikse putgeswoeg!
Ja, liefde-dors, skoon ongenese,
is beter dan versadigd wese —
 maar ag, die dinge maak so moeg!

JAKOB HET BIJ DIE PUT GEKOM.

Jakob het bij die put gekom
'n vreemdeling net met sijn staf,
tog glo die herderinne hom
al van die eerste o'enblik af

met 'n geloof so wonderbaar, —
van die geloof 'n beeltenis,
waarmee die siel sigself laat vaar
en tog vir eeuwig salig is.

Vertrouë op 'n woord alleen,
met niks nie om haar daad te staaf,
en so naar donkre toekoms heen —
vir so 'n min word Jakob slaaf!

Gegewe en tog nog nie verdien.
Swaarswoegend tot die bruilofsfees.
Altijd 'n martelend „misskien.”
So wil 'n bruid verworwe wees!

Jakob sijn Rachel duur wil koop
met vuurbeproefde goud van min;
als jonkers nie, wat straatlangs loop
en met hul flikkers harte win.

Hij seek g'n bruid met strik of lint,
maar een wat swem in hemelbad
vol frisse lug, 'n veldekind,
wat drink haar wijn uit sonnevat...

Dies hom bij nag die vors verteer
wit rondgestrooi als manna-graan;
bedags, om sonhitte af te keer,
g'n boompies als sambreeltjies staan.

Wat wegraak moes hij skade lij
en wat verskeur was moes hij boet;
en daar kom die gesukkel bij
met al die kleine lammer-goed.

Nogtans maak hom die sewe jaar
nie moedeloos of sielesiek;
dit is hom eenge dage maar, --
so sê die heil'ge romantiek.

HERDERSLIED.

Ik sing van 'n herder mijn lied,
van zijn blijdschap en veld-ellend,
van zijn lange wagte
bij dage en nagte,
van zijn skone loon aan die end.

O'erdag bespoel hom die goue gloed
van die son als 'n see;
snags blink goue sand
van die sterre-strand,
of maanlig duine-skijnsel gee.

Die wije veld is zijn hemel,
die skapies zijn wolkē is —
al naar die kleur van die ene,
en naar die ander drijf hene
kan hij voor- of teenspoed gis.

Is sijn weiveld groen,
o, dan voel hij so blij!
Is die grouerig-hard
of donker-swart,
dan weet hij — dis honger lij.

Pak die skaap-wolkies saam :
hoe sijn siel dan van vettigheid druip !
Drijf hul vèr uit mekaar,
alhier en aldaar,
dan weet hij dat dorheid sijn lewe bekruip.

Hij het g'n akkerveld, hij nie,
sijn graan is die skaap sijn wol.
En hij welig maai,
maar hij nooit nie saai,
sijn skure lê van sakke vol.

Bedroefd voel hij als westewind,
stof-koud, laat agtermiddags waai,
als hij op miershoop-tuit
droefgeestig sit en fluit
en skape rugwaarts wind-toe draai.

Sijn blijdschap is g'n blommetuin
maar die morre laggend voor die hek;
die morre wat zijn arms verbrei
naar elke sij
en sê : "hier's veld, hier's gras, hier's plek!"

So sing ik van 'n herder en
mijn hart word so maar verlangend-wee;
want ik weet die stille skape-wagte
breng sagte lewe, en eindelijk sagte
en salige einde-vree.

WANNEER 'N STOFSTORM DIG O'ERDEK.

Wanneer 'n stofstorm dig o'erdek
'n reisgeselskap, dan vergaan
hul heerlikheid, en alles trek
die akelige stofkleed aan.

Fijnheid vergeefs sig wil ontskuil
en met haar kant sig dekke wil,
want oge staan omkring van vuil
en hande-vel van dorheid gril.

Nou rijs uit Jakobs lewë op
'n vreselike stormevlaag :
ou sonde-stof in wild galop
verrijs en agterna hom jaag!

Dubbel bedrog roep moordend luid
te'en hom wat eers bedroge het.
Dit tref hom in sijn loon, sijn bruid,
in sijn aartsvaderlike bed.

Die stofkolk roep 'n ander, en
dit warrel lelik deur mekaar :
ik kan g'n Jakob meer beken,
of soete Rachel meer gewaar.

Na sewe jaar van blijе tijd —
'n egte veld-idylletjie! —
volg sewe jaar van vroue-nijd,
van vroue-twis en jaloesie.

Maar Hij wat in die stof kan werk
sijn eeuwerk, wat kan deurskou
die warreling — nou ongemerk
die grondslag leg van reuse-bou :

Elf patriache — om te skraag
'n glorievolk als luspaleis,
om eens die Pronksteen hoog te draag —
uit dowwe stofgrond nou verrijs.

STOF.

Die luie stof. Hul het g'n voete, want
net waar ik kom, daar leg
hul al maar in mijn weg.

Of kom mijn voet hul te nabij
dan skuif partij
net effentjies op sij.

'n Rusbed vind hul owerall
om lomerig op neer te val.

Gras-sprietjie is hul nie te smal,
wat langs die grootpad staan.

Die grootpad weer is nie te breed;
kerksolder nie te eensaam, of
die toring-dak te hoog gemeet.

Hul lê so rustig op die skoën
van werkman, hard en uit fatsoen
getrek al en verslijt —

so rustig als
in perlemoer van dames-oor
of op haar blanke hals.

Net regen-druppels laat vir hul
haastig op luie rusbed krul
nes wurrems langs die grond.

Maar als die son sijn gloed hul vat,
lê hul weer reguit en
gee vir g'n wawiel pad.

Daar kom hul aan — dieselfde stof!
Die lug is vuil, die son is dof.
Dit lijk wel wonder-baing of
die wereld wil vergaan —
so kom hul aan!

Als bende ruiters, stoer en straf;
als 'n kommande op stijwe draf,
rij hul verward die grootpad af.
Hul trek hom vol, sijn lengte langs,
versprei omhéén wildheid en ang
en al naar vorentoe.

Die vrouens ruk die deur op slot;
Die manne vlug op hoog gebod,
 reus-bome wals als skimme rond
 en wijk, met huisē in verbond
 naar ongewisse newelgrond —
 en 't is of stof alleen bestaan!

Stof, en sijn agterrijer, Wind,
vat op sijn hakke jaag geswind,
al twee die drijf, van woede blind,
 stormenderhand,
Die lug en landskap uit verband!

'K DAG RACHELS MOOIE LEWE IS WEG.

'k Dag Rachels mooie lewe is weg,
die goue kroon 's haar storm-ontruk :
haar lang-stil wag op herderskneg
vergeefs, vergeefs haar min-geluk !

Maar nes 'n boom, met stof bestrooi,
in voorjaar als die sappe swel
die oue pluïens weet uit te gooi
en als 'n slang-lijf gaan vervel,

om weer te wijs sijn gladdigheid
en sig met jongheid weer gaan tooi —
so staan weer Rachel, stofbevrijd,
en Rachel is maar al weer mooi,

al sien ik om haar groene blaar
reeds ijle waas van droefheid hang,
al hoor ik deur haar takke vaar
die eerste wind van weemoedsang. —

Haar glorie nimmer welke sal,
want hoogheid seek sij nie van gees ;
één ding begeer sij — dit is al :
om moeder van 'n kroos te wees.

G'n schoonheidsnaam op jubel-tij
en lokking van 'n grote skaar,
maar in haar tent stil tuis te blij,
salig in kindertjies te baar.

Dog als die Heer haar nie gedenk
nie, in zijn diepe raadsels-nag,
waarin Hij d'ene kinders skenk,
die ander te vergeefs laat wag, —

dan worstel sij met hemel bo,
met aarde, en afgrond diep benee.
Maar op haar storm-klag : „waarom so?“
niemand en niks 'n antwoord gee.

Totdat haar God die aarde o'erkom
als nag; in swijgens-doen 'n weg
sig baan en aan versmagte blom
één doudrup uit zijn vrijmag heg!

Hoe juig sij dan : “gee meer, gee meer,
„en laat mij nooit weer wees ontbloot;
„bij U is kinders, gans groot heir :
„ag, segen, segen weer mijn skoot!”

DIE LIEWE POPPESPEL.

o Die liewe poppespel
die verrai mij al te wel,
wat haar in die hartjie leef!
Self nog maar 'n kleine ding,
sus sij al haar lieweling,
waar die hartjie vas aan kleef!

Moeder winkel-toe moes loop
om 'n poppie te gaan koop, —
want ma kóóp haar bijbies mos!
Lessie werd vooraf gelees
hoedat poppetjie moet wees
en wat poppetjie moet kos.

Rokketjie is gou-gou klaar;
énetjie nog om te spaar,
want dis aantrek urelang.
Na die drukte kleine sus
in haar arrems gaan ter rus
onder egte slaap-gesang!

Rokkies word gewas, geblyk,
natgespat en glad gestriek,
in die son weer uitgehang.
Spesiale popperak
word die goedjies ingepak.
Dis 'n werskaf van belang!

Kindjie is dan ook al stout,
krij 'n klappie op die bout,
maar is danig gou weer soet!
Moedertjie, so diep vererg,
o'er die poppie sijn geterg,
is ook dadelik weer goed.

Ag, die liewe poppespel
die verraaï mij al te wel
wat haar eenmaal wese sal.
Hartewens is allermees
moedertjie eenmaal te wees,
moedertjie, dit is sij ál!

En Jakob richtte een gedenkteken op boven haar graf : dit is het gedenkteken van Rachels' graf tot op deze dag. Gen. 35 : 20.

Zo zegt de Heere : *a* Er is ene stem gehoord in Rama, ene klage, een zeer bitter geweën : Rachel weent over hare kinderen ; zij weigert zich te laten troosten over hare kinderen, omdat zij niet zijn.

Zo zegt de Heere : Bedwing uwe stem van geweën, *en* uwe oogen van tranen ; want er is loon voor uw arbeid, spreekt de Heere ; want zij zullen uit des vijands land wederkomen.

En er is verwachting voor uwe nakomelingen, spreekt de Heere ; want uwe kinderen zullen wederkomen tot hunne landpale. Jer. 31 : 15—17.

Als Heródes zag, dat hij van de wijzen bedrogen was, toen werd hij zeer toornig, en *enigen* afgezonden hebbende, heeft omgebracht al de kinderen, die binnen Bethlehem, en in al deszelfs landpalen *waren*, van twee jaren *oud* en daaronder, naar de tijd, die hij van de wijzen naarstiglik onderzocht had.

Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende :

a Ene stem is in Rama gehoord, geklag, geweën en veel gekerm ; Rachel beweende hare Kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn !

Mat. 2 : 16—18.

IK LEES AL VERDER VAN G'N LEED.

Ik lees al verder van g'n leed
met uiterlik en groot misbaar,
van vastedag noch sakke-kleed
vóór Jakob weer verreis vandaar.

Daar staan alleen en simpel dat
Jakob vir verre nageslag
grafteken stig langs pelgrimspad;
en : dis daar nog van dag-en-dag.

Die steenhoop ag!... Hij het alleen,
sonder 'n Rachel, weggevlug.
Sonder 'n Rachel — als voorheen! —
keer hij naar Isaks tent terug.

Die son gaan op, die son gaan neer
en loop die onderwereld om;
hij haas hom naar zijn opgang wéér
en naar zijn nedergang wéérom!...

Maar nie vergeefs is hul volbrag :
die omgang en die swerwerskring.
Die son bring ons 'n ander dag,
en Jakob : háár herinnering.

Dié steenhoop ja het grote loon :
stammoeder kom naar heilige erf
om immer bij haar saad te woon
en nimmer, nimmer meer te sterf.

Vir wie die grootpad langes reis
deur Efraths veld vol blomme en gras,
die steenhoop droewe sterfplek wijs
van wie waaragtig moeder was.

Nee, deur geslagte en eeuwe deur,
als vijand swerf haar sterfland o'er,
als moederharte word verskeur,
omdat hul kinders word vermoor —

sal rijs in donkre lijdensnag,
bo lage veld en heuwelkop,
'n blanke suil vol weemoedsprag —
Rachel's gedagtenis gaan op,

o rein als diamante-glas,
waarin g'n enkle spatjie sit.
Deur eeuwe-spoeling, stofgewas,
haar lewensbeeld rijs smetloos wit.

so staan daar in mijn vaderland
langs grote paaie, her en der,
traftekens eerbiedvol geplant
deur Jakobs — ballinge van vèr —

ir Rachels wat in kindgeboort
gesterf het op die weg, of bij
die skrikkelike kindermoord
tot in die dood het meegelij.

ok hul gedagtenis is rein;
en al maar reiner sal sij word
als tijd in nimmer-rustig-sijn
sijn golwe o'er hul mooilewens stort.

SKULPIE VAN DIE SEE.

Ik is 'n skulpie van die see
en spoel gedurig om en om,
mijn moedersee het mij gewas,
ik kan nie skoner kom.

Ik is gebore in stilligheid
diep waar g'n golwe bruis
vèr in 'n agterkamer van
die see haar donkre, diepe huis.

Daar het ik lang geleef, geswerf;
geslinger werd ik sonder doel.
En eindlik, lang al weggesteef,
het hier die see mij uitgespoel,

tot o'er die watermerk en toen
laat lê om op mijn lot te wag —
hier op die blanke oewerstrand
in d'ope lig van sonnedag,

totdat 'n wandelaar sig o'er
mij buig, en neem mij huiswaarts mee;
waar 'k silwerrein, in eenvoud sier
sijn hoge huis al bij die see.

[VERWIJL NOG DAAR IN STIL GEMOED.

'k Verwyl nog daar in stil gemoed
en kan als Jakob nie vertrek.
Dog, sie! nou druk met sware voet
'n grafgebou die heil'ge plek.

Nie vèr van Bethlehem vandaan
en effe aan die pad s'n kant —
net soos dit in die Bijbel staan —
stijg, oosters-swaar van messeltrant.

die monument vir moederleed
gestig deur Ismels bastersaad;
grijs-oud, en tog nog jong, gemeet
met Jakob s'n herdenkingsdaad.

Vier witgekalkte mure draag
'n kleine, witte koepel-kring.
waartegen blits die sonnevlaag
als om geweldig in te dring.

So wil ik ook naarbinne dring
en grafgeheime gans deurvors;
langs weg van sterke 'erinnering
inbeur in stroewe aardekors.

Dog te vergeefs. Als sonneskijn
so kets mijn denking buite af.
Maar nes sonwarmte daal tog mijn
aanvoeling dieper in die graf.

Geheimnis hier is baing groot :
'n vrou nie slegs tot nábij, maar —
sigself wil stort tot ín die dood
om twaalfde patriarch te baar.

Opdat sijn groot geslag sal bloei
sij sig ten offer willig leg;
haar lewensbloed die are ontvloei
haar lichaam sink in doodsnaag weg.

DIE BREEKWATER.

Ik staan graag op die sware konkreet-
[blokke
wat skuins en dwars lê teen malkander aan
êr in die see, nes ruwe kranse-brokke
wat van 'n reusgebergte is afgeslaan.

Wondom hul is gevreesde waterspoeling,
olwe omhoog gekrul van woede-nijd,
wondom vervarelke skuimbespoeling
aan kaak, wat brullend in die brok-skeur
[bijt.

Ik sien alhier, aldaar die diepe holte —
die suigingsmote van die watermuil;
waarin al eenge brokke, halfgesmolte,
aan afsak is naar ingewande-kuil.

Logtans versink hul williglik hul lijwe
en williglik hul eeue sijn inboet,
opdat mijn wankle voetstap sou beklijwe,
en dat 'n wal sou oprijs uit die vloed,

waaragter grote skepe veilig wandel
met kostbre menselewens rijk bevrage;
en veilig bloei die owerseese handel,
waaruit sig voed 'n ganse mensgeslag.

Ik denk opnuw aan al die graaggetroue
stil-wesens met hul somber swart gewaad:
'k herdenk opnuw die duisende van vroue
wat will'ge lijf versink in lijdensdaad.

Ik sien vol-sterk hul sware lijfs-gewrigte,
wat mild deur son en veld gekoester werd.
Maar nou hul strenge mart'laars-aangesigte,
smart ingetoom, staar in die blinde vert !

So sink hul swijgend aldeur dieper, onder
die golwe, wat als ondier sper hul bek,
en o'er hul prooi lê brul als verre donder
en gulsig sig die skuim van baktand lek.

Hul sink, een na die ander. Als slagorde
kom oorlogsgolf dood-dreigend aangewoed.
Hul sink en sink, totdat 'n wal kan worde,
waarop 'n nuwe volk rijs uit die vloed.

DIE EEUWE EN EEUWE HET VERLOOP.

Die eeuwe en eeuwe het verloop.

Israël gaan in ballingskap :
Die vijand kom, 'n grote hoop,
om Isrel op die kop te trap.

Intusse was steeds voortgeplant
die mooi gerug, en o'ergeërf
hoe Rachel kinders liefhad, want
sij 't net vir hul geleef, gesterf.

Og als dan kom die krijsellend,
als mans gerijg word aan die spies
en vrouens vreselik geskend —
wat sal dan wees die kindertjies

Hul ogies, wat nog nooit aanskou
het oorlog, weet nie hoe en wat;
hul kijk so lief-onnosel, nou
die vijand aan die armpies vat

om te verpletter teen die rots!...
Dié wreedheid aan die hemel raak,
en teen die aard so skriklik bots
dat Rachel uit grafslaap ontwaak!

Bij nagtlik uur stijg sij alleen —
’n blanke skim — langs heuwelwand
om daar gans bitterlik te ween,
sodat dit klink van rand tot rand :

„’n Stem in Rama is gehoor,
geklaag, geween, bitterlik seer.
Rachel, die moeder Isrels, o’er
haar kinders huil — hul is nie meer!”

So 't Rachel's skim al maar gedaan...
Dag ik aanskou al jare lang
lewende Rachels bergwaarts gaan
om daar te klaag hul klaaggesang.

Nee meer, ik sien bij stille nag
uit hulle grafkuil altemaal
moeders oprijs. 'k Hoor weegeklag
sterf-slepend langs die heuwels dwaal,

tot weeklag weer aan weeklag naak,
samegesmelt, één lijdenswoord,
Rachel weer uit haar graf ontwaak
en klaag die eeuwe-klaagakkoord!

'n Stem word owerol gehoor,
geklaag, geweën, bitterlik seer :
Rachel, al-lijdens-Moeder, o'er
haar kinders huil — hul is nie meer.

TRANE.

Regendruppels is die tolk
van 'n swaargeperste wolk.
Omgewentel, wind-verwronge,
word sij van die storm gedronge,
tot in kristallijne straal
druppels op die akker daal. —
Als dan uit die bruine voor
groene koring-kiempies boor
en die land van halme huppel —
dank dan blij die regendruppel,
dank die swangre onweerswolk
vir die tallose akker-volk.

Druppels dou met tintellag
is die tolke van die nag,
swart van strijd, al swarter, banger
tot sij gaan van daagraad swanger,
tot sij ledig gaan weer heen
in haar doudroppe uitgeween. —
Als dan al die grassies dans
in die eerste daggeglans
nes 'n Soeloe keur-kolonne,
ieder met 'n purpre sonne —
dank dan blij die donkre nag,
wat die vreugd het voortgebrag.

Sweetdruppe is die man sijn vloek,
wat sijn brood in d'aarde soek.
Als, met sware saaierskrede
saaiend hij kom aangetrede,
val, voordat sijn kroos kan eet
dikke druppels aanskijsweet.
Bloeddruppe is die wilde spraak
van 'n hart wat helde maak.
Grillig-rooi nog, uitgevare
uit die dikke, blouë are,
of al in die stof verswart —
wat 'n sprake uit manne-hart.

Maar die vrou haar sielsbegeer,
innerlike kragtsverweer;
maar die vrou haar taal is trane.
Van allenig uitgestane
kwellings, diepe moederkwaal
spreek haar silwere ogetaal.
Trane, trane diepe wel,
wat van dieptes mij vertel!
Trane is silwere gebede,
diamante uit donkerhede,
reine boodskap van wat sij
heimelik om kinders lij.

Dank die saaiër, wat ons voed.
Dank vir vrij-sijn — heldebloed.
Maar ik dank die moedertrane,
sade van nuw-opgestane
nasie... 'k Sien háar trane lag
deur die glans van nuwe dag!

RACHEL DIE WEEN ONTROOSTELIK.

Rachel die ween ontroostelik —
'n duif van hoge toring-nok
uit veil'ge nes wreed opgeskrik
en op die stormbaan voortgeskok.

Sij is 'n kranke kind, wat nie
gewieg wil wees, gesus, gekus,
maar wegbeur van die moederknie,
waarop dit eers het uitgerus...

Bij rukke kan dit saggies gaan
gelijk 'n rukwind wat bedaar.
Maar dan begin van vooraf aan
Rachel haar nagtelik misbaar...

Dán rus sij, als die Héére seg :
"Bedwing jou stem, geween so sterk;
veeg van jou oog die trane weg,
want daar is loon vir al jou werk.

Condit he-oor he-oor gedig

Jou barensarbeid 's nie verniet,
jou loon is groot, so seg die Heer :
Ik sien en weeg moederverdriet,
jou kinders — hul kom almal weer !”...

Ja, daar 's g'n ander troos nie dan :
siehier, ik gee jou alles wéer !
Daarom g'n mens ons trooste kan
en troos allenig God die Heer.

Die blinde krij weer sijn gesig,
sijn akker wie is akkerloos.
Kinder-berooft Rachel sig
weer sien omring van rijke kroos.

Dan is sij als die moege duif—
eers haastig uit die boom gevlieg—
wat nou gerus die nes inskuif
en van die stormwind sig laat wieg.

Dan is sij als 'n kind gerus,
wat gapend albei armpies rek,
wat sig van moeder nou laat sus
of lieflik lê te trekke-bek.

Beminlik beeld van boere-vrou
met kinders letterlik o'erdek :
één op die arm, één vasgehou
en één wat aan die rok loop trek.

Aanminnig beeld van kinderrijk,
afgunstig nooit maar altijd blij
als uit die verre newel-wijk
altijd weer enetjie kom bij...

Pleit ik besorg : "gee mij maar één!"
wat of sij dan verwonder kijk.
Eg-moederlik mij afwijs : "geen!
mijn kinders is mijn koninkrijk."

o, Koninkrijk van jonge bloed
en tog so oud als wereldduur,
waarteen die Dood die ergste woed,
tiranne veg met swaard en vuur!

o Onverwinbre moederskoot!
Geblakerd deur die oorlogsvlam,
maar al weer spruit 'n nuwe loot
uit onverdelgbre lewenstam!

o Vrou, ook moet die dood eens swig
vir jou, wat dit gewaag het om
paleise op afgrondskrans te stig
van jong'lingskap en maagde-dom,

wat aldeur stand hou onverwrik
en met hul spits die diepte o'erlag. —
Wat ween jī nou ontroostelik
als kinders weer word omgebrag?...

Jou strĳd is seker, groot jou loon!
Jou stille daad is streng gedug.
Ons wĳe land word weer bewoon,
die lug is vol kinder-gerug!

DIE „MOEDER VAN PENSEES."

Sij was die mooiste vrou van die dorp,
dog wou g'n kinders hê, en gaan
naar die tower-tante van die dorp.

Die spreek haar aldus aan :

„Hier is drie saadjies : één vir één
laat hulle glij o'er die meul-rad heen."

Uit magere, droge hande vat
sij die klein saadjies—en nog wat.

Nou drijf hul al drie, één vir één,
die saadjies, o'er die meulrad heen.

Sij hoor driemaal 'n kleine sug
en gaan huiswaarts terug.

Die nag droom sij so wondersoet :
uit droomwolk huppel haar tegemoet
'n dogtertjie met haartjies blond,
gesiggie fris als die morrestond.
"Kom hier mijn skat, al mijn geluk,
dat jou moeder jou aan haar hart kan
druk!"

"Maar, moeder, ag! ik lewe nie :
mijn sieltjie het die stroom gevat
en weggedrijf o'er die meul zijn rad!"

Die vrou ontwaak, die arms wijd-heen;
maar was net met haar man alleen.

Sij slaap weer in en droom weer soet :
'n jonge vrouw kom haar in gemoet
met kleine liefeling op die arm.
"Breng hier die nekkie, rond en warm—
grootmoeder wil in haar geluk
'n kus diep in die nekkie druk."
"Maar, moeder, ag ik lewe nie.
Mijn siel en haar siel het die stroom gevat
en weggedrijf o'er die meul zijn rad."
Toen word sij wakker, en voel alleen—
twee siele saam o'er die meul-rad heen!

Weer slaap sij in; sien sig vergrijs
en om haar sterfbed, kringsgewijs,
'n skaar van manne en vroue staan rond.
"Kom nader nou, mijn nageslag,
ondersteun jul moeder in sterwenstond!"
"Ons kannie, moeder, moeder ag!
Die stroom het al onse siele gevat
en weggedrijf o'er die meul sijn rad!"

Meteen hoor sij 'n stem van ver:
"Vervloek is die glanslose ster!
Vervloek almee is die vislose see!
Vervloek is die bron, wat g'n water uitwei!
Vervloek is die boom, waar g'n knoppe aan
swel!"

Die morre rijs. In die lig beweeg
'n wereld haar nou dor en leeg.
Die morreson is haar nie meer
'n gele roosknop als wêler.
Die blomme en kleure menigwerf
haar uit die tuin het weggesteef.
Haar lewenskrag het weggestroom.
Sij wandel nou als in 'n droom
en wie haar in haar rou sien aan
sê : daar die "Moeder van Pensees" gaan.

Want haar pensee-blomme alleen nog bloei.
Drie neem sij als die maan weer groei
en laat hul één vir één
wegdrijf o'er die meulrad heen.
Toen ik vergeet-mij-nietjes bied
sê sij : nee, g'n vergeet-mij-niet
vir wie het nooit bestaan—
pensees *) send ik hul agteraan !

*) Pensee bet. gedagte.

DAAR LE DIE BLOKKERIGE STAD.

Daar lê die blokkerige stad,
Bethlehem in sijn witte prag
en eenvoud, waarheen is op pad
twee wesens skugterlik op wag

vir Heil'ge, wat naar engelwoord
die Moedermaagd sal baar, en wat
uit Dawids oue stam kom voort
in Bethl'hems poorte, Dawids stad.

Maria reis dieselfde weg,
wat swangre Rachel het gegaan.
Die graf wat aan haar sijde leg
spreek — en Maria's hart verstaan !

Weldra gaan sij in moederpijn.
Dan sal, die koppe bijmekaar
en in grote oge lampeskijn,
die diere dom-verwonderd staar

op Jezus-kindjie bij die voer
en jonge moeder herbergloos!...
Toneel wat wereldhart nóg roer,
lijdende moeders nóg vertroos.

Maar nie Herodes. Wat beklem
sijn siel dat hij met swaardgeweld
die kindertjies van Bethlehem
laat slag in Rachels stad en veld,

nes jonge kalfies—spene-ontruk,
die tongetjies nog witgeverf
van moedermelk, nou vasgedruk
en al die nek-are afgekerf?...

Herodes' siel is sonde-siek
en d'oordeelsklok lui bo zijn kroon!
Dies kinders sterf om politiek,
om stijwing van 'n wrakke troon...

En toen's vervuld geword die woord
wat Jeremia profeteer :
'n Stem in Rama is gehoord
Rachel beweën haar kinders weer.

Eoolse harp in vensterraam
gevoelig span die snare uit;
kom winde-sug, dan klaag sij saam
eenselfde toon- en maatgeluid.

En Rachels wonderteer gemoed
is harpetuig van kinder-stem
als hulle kerm uit mart'laarsbloed,
dan dwaal haar klag om Bethlehem.

Rachel, ik weet wat ween jij so.
Og, kindertjies is reeds vir mij
'n glimlag van mijn God daarbo,
wat 'n gevloekte aard' verblij.

'k Verstaan jou radeloos gesmeek—
die kinders is jou ingewand,
klein plantjies in jou bloed gekweek
en in jou arms toen uitgeplant.

Maar ween nie langer so bedruk.
Hij het gekom, Hij het gekom!
Hier's moederloon, moedergeluk.
Satan die buig sig diep en stom!

KERSLIED.

Hoe sal ik U besinge,
Geborene in die grot—
als mede-sterweling
of als mijn eeuwge God?...
U als die diep-Verloorne
in grot-nag van die tijd
Of U als Ongeboorne
Vader van d'eeuwigheid?

Sal 'k melde van Uw kleinheid
Uw dofheid, diep gedaal,
of van die glanse-reinheid,
wat van uw eng'le straal?
Sal 'k meng in hulle range
en sing hul vredelied?
Of klaag die klaaggesange
van Rachel in verdriet?...

Sal ik U sing Verwagting
van verste heidendom?
Of U diepe Veragting,
vir eige volk gekom?
Van sterrelig in d'Ooste
vir troue sterrewag?
Of menigte ongetrooste
bij Uw morgende dag?...

Van hom wat U wil dode —
slagskaduw o'er Uw wieg:
Of haastige engelbode
reddend U toegevlieg?...
Waarskuwinge bij nagte,
en U, d'alwijsheid tog!
Meester van eeuwge kragte
en vlugteling nog!

U, Kind van blijde wee'e
Maria's benedijd—
om slangkop te vertree'e,
Heere van Heerlikheid?...
Of, Soon van smart'lik skreie —
Rachels Ben-Oni dan?
Begin van groter lije,
van Worm en Smarte-man?...

Eers die gekwelde moeder,
dan die gekwelde Soon,
totdat God, Sijn Behoeder,
Hom wegruk naar die Troon!
Dan weer die arme Vroue,
Rachel in baar-ellend
om Godsrijk, treur-getroue
aanworstlend naar die end!...

Hoe sal ik U besinge
Geborene in die grot —
als mede-sterweling
of als mijn eeuwge God?...
Mijn hoof buig als die Wijse,
onkundig, stil, tevree;
mijn hart laat voor Hom rijse
goud, mirre en wierookbee.

IK HET GESING VAN LANG VERLEE.

Ik het gesing van lang verlee,
van net één moeder en haar pijn.
Langzaam die druppel werd tot see,
versameling van wilde wee
en... salig zijn!

Ik het gesing van kort gelee :
duisende martelaartjies lij
die hongerdood met moeders mee
en laat die bree'e lijdensee
rijs in getij.

Stil-lijde kom uit verst verlee
en blijf die wereldwiss'ling bij,
gelijk swijgende skaduwee
hom, wat die middaglig betree
steeds gaan ter sij.

Maar is die skaduw weer verlee,
dan rijs hul beeld als marmer puur,
so teer, so onverganklik mee;
want hulle lijde is hardste wee
en... mooist verduur!

Nou sien ik rijs uit jongs verlee
'n Rachelbeeld, suiwerlik blank.
Ik sien op stille boerestee
'n ander Jakob, oud van wee
en lewenskrank.

Sijn siel nog vol van smart-verlee,
die reusgestalt' weer opgerig,
het hij vir vroue- en kinderwee
grafteken en herdenkingstee
groots ons gestig.

Sijn oog is swaar van smaad-verlee,
maar hopend ons sijn vinger wijs
daar waar hoog-slank—'n stene bee!—
standvastiglik uit koppies-see
gedenknaald rijs.

Sal ons vergeet 'n treur-verlee?...
O'er so 'n volk, so laf-ontrou
roep al die heuwels, smadend : Wee!
Maar troue skaar roep : „Nimmer ! Nee !”
“Ons sal onthou !” ?

AANTEKENINGE.

- Bls. 14. *Vermenigvuldig vee en goed.*
Sie Gen. 32 : 10.
- Bls. 15. *So druk hij nog die opperst' van.....*
Hebr. 11 : 23.
- Bls. 27. *„Als ik van Paddan het gekom.”*
Gen. 48 : 7.
- Bls. 29. Sie Novalis' Hymne an die Nacht I.
- Bls. 49. *Wat wegraak moes hij skade lij.....*
Gen. 31 : 39.
- Bls. 54. Om eens die Pronksteen hoog te draag
Zach. 4 : 7.
- Bls. 59. *Salig in kindertjies te baar.*
I Tim. 2 : 15.
- Bls. 69. *Gestig deur Ismels bastersaad, di. die
Mohammedane.*
- Bls. 83. *„Moeder van Pensees”, 'n digterlike
bewerking van Baring Gould's
“Mother of Pensees” in sijn verhaale
Ghosts.*
-

Alle regte voorbehou.

51/1521

Ferdinand Postma-Biblioteek

010255322K

Lees ook hierdie Verse van Totius:

Wilgerboom-bogies

Verse van Potgieters Trek

Bij die Monument

(Nog enkele eksemplare voorhande).